

მდგრადი განვითარების გამონაკვეთი და სოციალური მენარჩეობა

შოთა შაბურიშვილი
ეკონომიკის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი
ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

DOI: 10.52340/gbsab.2024.53.03

საკვანძო სიტყვები: მდგრადი განვითარება; სოციალური მისია; მეწარმეობა; სიღარიბე; ეკოლოგია.

მდგრადი განვითარების პრობლემამ აქტუალობა მე-XX საუკუნის 60-70 წლებიდან შეიძინა, როდესაც კლიმატის ცვლილება გლობალური ეკონომიკური განვითარების დღისწესრიგის მთავარ საკითხად იქცა. 2015 წელს პარიზში გაეროს წევრმა სახელმწიფოებმა ხელი მოაწერეს ისტორიულ, საყოველთაო შეთანხმებას, რომლითაც ქვეყნებმა აიღეს ვალდებულება, რომ 2030 წლამდე მიაღწევენ 17 რეალურ შედეგს გარემოს დაცვის, სიღარიბის შემცირების, ჯანდაცვის სისტემის გაუმჯობესების, სასურსათო უსაფრთხოების და ზოგადად მდგრადი განვითარების მიმართულებით (შაბურიშვილი, 2016). გაეროს წინამორბედი დოკუმენტისაგან განსხვავებით - ათასწლეულის დეკლარაცია, რომელიც 2015 წლამდე მოქმედებდა, მდგრადი განვითარების მიზნები ითვალისწინებს აქტიურ თანამშრომლობას მთავრობებს, კერძო სექტორს და სამოქალაქო საზოგადოებას შორის. ინკლუზიური პარტნიორობა ეფუძნება პრინციპებსა და ფასეულობს, საერთო ხედვასა და საერთო მიზნებს, რომელთა ცენტრში ხალხი და პლანეტაა მოქცეული (Starikova, 2017).

გლობალიზაციის პირობებში საზოგადოების სოციალური, ეკონომიკური და ეკოლოგიური პრობლემების საყოველთაო ხასიათს იძენს. ამასთან ტექნოლოგიური და პოლიტიკური გარემოს ცვლილების ხარჯზე იზრდება რესურსების განაწილების, ეფექტიანი გამოყენების და სოციალური უთანასწორობის შემცირების შესაძლებლობები. ინტერნეტპორტალ - worldometers.info-ს მონაცემებით 2024 წელს 5981616 ჰექტარმა მიწამ განიცადა ეროზია, 10252350 ჰექტარი კი გაუდაბურდა, 8367000 ტონა ტოქსიკური ქიმიკატები იქნა გადაყრილი ბუნებაში (Worldometer, 2024). გაეროს მონაცემებით 2022 წელს მსოფლიოში დაახლოებით 1,2 მილიარდი ადამიანი სიღარიბის ზღვარს მიღმა იმყოფებოდა, რაც დღიურად 1,9 ამერიკულ დოლარზე ნაკლებ საშუალო შემოსავალს ნიშნავს. უმეტეს შემთხვევაში ამ ადამიანებს არ აქვთ ექიმთან მიმართვის და განათლების მიღების შესაძლებლობა, მათ ნახევარს (593 მლნ ადამიანი) არ აქვს ელექტრო ენერჯია და ეკოლოგიურად სუფთა საწვავი საკვების მოსამზადებლად, თითქმის 40 პროცენტს არ მიუწვდება ხელი სასმელ წყალსა და ჰიგიენაზე. კიდევ უფრო საგანგაშოა ის ფაქტი რომ 2021 წელს, ბოლო 20 წლის მანძილზე პირველად, დაფიქსირდა სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი მოსახლეობის ზრდა 120 მილიონით (UN News, 2024).

არსებითი პრობლემაა „სიღარიბის ჯარიმა“. საქმე ისაა რომ ხშირად ხელმოკლე მოსახლეობა მზად არის და შეუძლია გადაიხადოს საქონლის და მომსახურების ფასი, თუმცა, იჩაგრება ხელსაყრელ პირობებში მათი ხელმიუწვდომლობის გამო. ბევრ შემთხვევაში ხელმოკლე მოსახლეობას პირველადი მოხმარების საგნებზე ან მომსახურებაზე უფრო მეტის გადახდა უწევს, ვიდრე საშუალო და

მაღალშემოსავლიანს. მაგალითად, ჯაკარტის, მანილის, ნაირუბის ღარიბი უბნების მცხოვრებნი 5-10-ჯერ მეტ ფასს იხდიან სასმელ წყალში, ვიდრე ამ ქალაქის მდიდარი უბნები, და კიდევ უფრო მეტს ვიდრე ლონდონის ან ნიუიორკის მოქალაქეები. „სიღარიბის ჯარიმა“ მოქმედებს კრედიტების, კომუნალური მომსახურების და ჯანდაცვის სფეროშიც (შაბურიშვილი, 2017). ბუნებრივია ეკონომიკურ ზრდის შედეგების მოსახლეობის დაბალშემოსავლიან ჯგუფებზე გადანაწილება მოლოდ სახელმწიფოს განკარგულებაში არსებული ეკონომიკის რეგულირების ინსტრუმენტებით ვერ მოხერხდება (Shaburishvili, 2016). ამისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა დაბალშემოსავლიანი მოსახლეობის ღირებულების შქმნის ჯაჭვში ჩართვას აქვს, რაც მხოლოდ მეწარმეობის განსაკუთრებულ მოდელებს შეუძლია განაპირობოს. სამეწარმეო მოდელები რომელიც უზრუნველყოფენ სამართლიან ფასს ან ახალ პროდუქციას ხელმოკლე მოსახლეობის ცხოვრების დონის ასამაღლებლად, შეიძლება საკმაოდ მომგებიანი აღმოჩნდეს. მაგალითად, მიკროსესხების გამცემ ორგანიზაციებს, რომელიც დაბალშემოსავლიან მოსახლეობაზეა გათვლილი, მსხვილ ბანკებზე მაღალი მოგების ნორმა გააჩნიათ. სხვადასხვა ქვეყნის გამოცდილებამ მრავალჯერ დაადასტურა, რომ იმ კომპანიებს, რომლებიც საქმიანობის დაგეგმვისას დაბალშემოსავლიანი მოსახლეობის ინტერესებზე ფოკუსირდებიან, შეუძლიათ მოიპოვონ არსებითი კონკურენტული უპირატესობა ბაზარზე და მიიღონ მოგება (Shaburishvili & Chania, Inclusive Business Phenomenon, 2018).

მდგრადი განვითარების მიზნების მიღწევის კომპლექსურ მექანიზმებს შორის მეცნიერები აქტიურად განიხილავენ სოციალურ მეწარმეობას. მისი როგორც კონცეფციის გამოჩენა და პრაქტიკაში აქტიური განვითარება ლოგიკურად დაემთხვა მდგრადი განვითარების ზოგადი კონცეფციისა და ისეთი სოციალურად ორიენტირებული პრაქტიკის პოპულარობის ზრდას, როგორცაა სამართლიანი ვაჭრობა და ინკლუზიური ბიზნესმოდელები (შაბურიშვილი, 2012).

პოპულარობის მიუხედავად, სოციალური მეწარმეობა ჯერ კიდევ დაკავშირებულია ტერმინოლოგიურ გაურკვევლობასთან. ამ მოვლენის შემსწავლელი მკვლევარები მიუთითებენ, რომ სოციალური მეწარმეობის საზღვრების დაუდგენლობა, მისი ცნების მკაფიო, ყველასთვის მისაღები განსაზღვრების არ არსებობა, დაკავშირებულია სოციალური მეწარმეობის საკმაოდ რთულ, შერეულ ბუნებასთან (Nicholls, 2010). ამ პრობლემის გადასაჭრელად მკვლევარები უბრუნდებიან თვით „მეწარმეობის“ ბუნებას. ჟან ბატისტ სეის, ჯოზეფ შუმპენტერის და პიტერ დრაკერის ნაშრომებზე დაყრდნობით ისინი ასკვნავენ, რომ მეწარმის ქცევის თავისებურებები, რაც მას ჩვეულებრივი მენეჯერისაგან განასხვავებს, უნივერსალურია. სოციალური პრობლემების გადაჭრის სიცოცხლისუნარიან გზებს საფუძვლად შეიძლება დაედოს ისეთივე ელემენტები, რაც წარმატებულს ხდის სამეწარმეო ინოვაციებს. ნებისმიერი მეწარმე ნაცვლად იმისა, რომ დაელოდოს ვინმეს ან შეეცადოს მთავრობა დაარწმუნოს პრობლემის მოგვარებაში, თავად ქმნის პროდუქტს (მომსახურებას) ამ პრობლემის გადასაჭრელად. ეს გადაწყვეტილება მისი მხრიდან განიხილება როგორც სამეწარმეო აქტიურობის განსაკუთრებული ფორმა. ამიტომ, შემთხვევითი არაა, რომ ბოლო წლებში ტერმინი - „მეწარმეობა“, სულ უფრო ხშირად გამოიყენება მაშინ, როდესაც მსჯელობენ სოციალური პრობლემების გადაჭრაზე, ხოლო ტერმინი „სოციალური“, სიტყვათშეთანხმებაში - „სოციალური მეწარმეობა“, განსაზღვრავს ამ საქმიანობის მისიას. ამგვარად, სოციალურ მეწარმეობაში მოიაზრება - სოციალური მისია, სამეწარმეო უნარი, ინოვაციური მიდგომები და გარემოზე ზრუნვა.

სოციალური საწარმო არის შერეული (ჰიბრიდული) ორგანიზაციული ფორმის წარმონაქმნი, რომელიც ერთდროულად ატარებს რამდენიმე სექტორისათვის დამახასიათებელ ნიშნებს, კერძოდ, ის უზრუნველყოფს მაღალი დადებითი ეფექტის მქონე ფასეულობის შექმნას, რაც დამახასიათებელია საჯარო სექტორისათვის, აქტიურად იყენებს საბაზრო ინსტრუმენტებს, რაც არის კერძო სექტორისთვის დამახასიათებელი თვისება და აქვს სოციალური მისია და მჭიდრო კავშირი საზოგადოებასთან, რაც არის ასევე არაკომერციული (მესამე) სექტორის მახასიათებელი (ჯანელიძე, 2019). სოციალური მეწარმეობა მოიცავს როგორც კომერციულ, ასევე არაკომერციულ სფეროს. მართალია, მას გააჩნია როგორც მოგებაზე ორიენტირებული, ასევე არამომგებიანი სექტორისათვის დამახასიათებელი ელემენტები, მაგრამ ის არსებობს და ვითარდება საკუთარი კანონების მიხედვით.

როდესაც მეწარმეობაზეა მსჯელობა ცალსახაა, რომ მთავარი მიზანი მოგების მიღებაა. სწორედ ეს განსაზღვრავს მეწარმეების მოტივაციას და ქცევის ლოგიკას. სოციალური მეწარმეობა განცალკევებულია როგორც კომერციული, ასევე არაკომერციული სფეროებისაგან. მართალია, მოქმედი პირები შეიძლება იგივე იყოს, მაგრამ მათ გააჩნიათ განსხვავებული მიზნები, ფასეულობათა სისტემა, ქცევის ლოგიკა და მოტივაცია. ურთიერთკავშირების სისტემა ორიენტირებულია საზოგადოებრივ სარგებელსა და სოციალური პრობლემების გადაწყვეტაზე. აქ მთავარია არა მხოლოდ ეკონომიკური ეფექტიანობა, არამედ თითოეული მონაწილის წვლილი საზოგადოებისათვის მნიშვნელოვანი საკითხების გადაწყვეტაში - რაც უფრო მეტი სარგებელი მოაქვს ფიზიკურ ან იურიდიულ პირს საზოგადოებისათვის, მით მეტ რესურსებს, ინვესტიციებს და დაკვეთებს იღებს. ამ დროს მოგებული რჩება არა მხოლოდ საწარმო, ვისი შემოსავლებიც იზრდება, არამედ მთლიანად საზოგადოება.

სოციალური მეწარმეობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი მახასიათებელია ინოვაციურობა, რაშიც იგულისხმება, ერთი მხრივ, ორიენტაცია სოციალურ გარდაქმნებზე, რომელიც უზრუნველყოფს ამა თუ იმ სოციალური პრობლემის ახლებურ გადაწყვეტას; მეორე მხრივ, ესაა ეკონომიკური გარდაქმნები, რამდენადაც სოციალური მიზნების მიღწევა ხდება სამეურნეო სიახლეებზე დაყრდნობით - ეკონომიკური და სოციალური რესურსების განსაკუთრებული კომბინაციით, რაც ადრე ასეთი სახით არ გამოიყენებოდა. ამ შემთხვევაში საკვანძო როლი აქვს მეწარმეს, რომელიც აღმოაჩენს მნიშვნელოვან სოციალურ პრობლემას და პოულობს ორიგინალურ მეთოდს მის გადასაწყვეტად. თუ მიდგომა გაამართლებს, იწყება ზრუნვა ამ მეთოდის უფრო ფართოდ დასანერგად. ამიტომ, სოციალური მეწარმეობის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მახასიათებელია გავრცელების მასშტაბურობა და საზოგადოებრივი ცვლილებების ტირაჟირების უნარი, რამაც გაცილებით მეტი პროგრესი უნდა უზრუნველყოს, ვიდრე საწყისი იდეა ითვალისწინებდა.

სოციალური საწარმოების განვითარების დონის მიხედვით ოთხი კატეგორიის ქვეყნებს გამოყოფენ (სოციალური მეწარმეობის ინიციატივა საქართველოში, 2021):

- ემბრიონული ფაზა - ქვეყნები სადაც სოციალური მეწარმეობა ფეხს იკიდებს;
- პროგრესის ფაზა - ქვეყნები, სადაც შეინიშნება ამ სექტორის განვითარება და მთავრობა უფრო მეტ ყურადღებას უთმობს მას;
- კონსოლიდაციის ფაზა - ქვეყნები, სადაც სოციალური მეწარმეობა წარმატებით ფუქნციონირებს, გადადმულია არსებითი ნაბიჯები მისი ინსტიტუციონალიზაციისათვის, თუმცა არ არის დასრულებული;

□ ინსტიტუციონალიზაციის ფაზა - აქ მოიზრებიან ის ქვეყნები, რომლებსაც ყველაზე გამართული საკანონმდებლო, პოლიტიკური და ინსტიტუციური ბაზა გააჩნია.

საქართველოსთვის სოციალური მეწარმეობა ახალი მოვლენაა. მისი შედარებით აქტიური განვითარება პოსტსაბჭოთა პერიოდის შემდგომ, 21-ე საუკუნიდან დაიწყო. ამკონცეფციის პოპულარიზაცია საქართველოში დონორი ორგანიზაციების საქმიანობას უკავშირდება. მიუხედავად იმისა, რომ არსებობდა დასაქმებაზე, შშმ პირების დახმარებაზე და სხვა მოწყვლადი ჯგუფების ხელშეწყობაზე ორიენტირებული ორგანიზაციები, ქვეყანაში სოციალური მეწარმეობის იდეის შესახებ საზოგადოებრივი ცნობიერების დონე ძალზედ დაბალი იყო. საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ადგილობრივი სამოქალაქო სექტორის მიერ განხორციელებული პროექტებისა და ღონისძიებების შედეგად, დღესდღეობით სოციალური მეწარმეობის კონცეფცია საქართველოში საკმაოდ პოპულარულია და თანდათანობით იზრდება ასეთი საწარმოების რიცხვი (მხეიძე, 2017).

სოციალური საწარმოს შექმნის ინიციატივა, ხშირ შემთხვევაში საზოგადოებრივი ორგანიზაციებიდან მოდის. ისინი იწყებენ საქმიანობას ორგანიზაციის შიგნით ან აფუძნებენ დამხმარე საწარმოს. ამის თვალსაჩინო მაგალითია ბიოლოგიურ მეურნეობათა ასოციაცია „ელკანა“, რომელიც ფერმერთა გაერთიანებაა. მისი მიზანია ხელი შეუწყოს საქართველოს მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებასა და გარემოს დაცვას, სიცოცხლისუნარიანი (მდგრადი) ბიომეურნეობების განვითარებას და სოფლად მოსახლეობის თვითაქტივობის გაზრდას (ელკანა, 2024).

საქართველოში სოციალური საწარმოებისათვის არ არის განსაზღვრული სპეციფიკური ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმა. აქედან გამომდინარე, შესაძლებელია, რომ ნებისმიერი სამეწარმეო, თუ არასამეწარმეო ფორმით დაფუძნებულმა სუბიექტმა განახორციელოს ასეთი საქმიანობა. თუმცა, პრაქტიკაში დომინირებს კერძო სამართლის არაკომერციული იურიდიული პირის, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებისა და კოოპერატივის ფორმით დაფუძნებული სოციალური საწარმოები. საქართველოს საგადასახადო კოდექსი არ აწესებს არავითარ შეღავათს უშუალოდ სოციალური მეწარმეებისათვის. შესაბამისად, მათი დაბეგვრის რეჟიმი დამოკიდებულია საქმიანობის მასშტაბებსა და შერჩეულ ორგანიზაციულ-სამართლებრივ ფორმაზე.

ევროკავშირში გაწევრების კანდიდატის სტატუსი დამატებით შესაძლებლობებს ქმნის საქართველოში სოციალური მეწარმეობის განვითარებისათვის. ევროკავშირის „სოციალური ბიზნესის ინიციატივა“, მიზნად ისახავს სოციალური მეწარმეობის განვითარების მხარდაჭერას (Social Economy Europe, 2024). აღნიშნული ინიციატივის ერთერთი ძირითადი მიმართულებაა ფინანსურ რესურსებზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა სოციალური საწარმოებისათვის, ევროკავშირის სტრუქტურული ფონდებისა და სხვა პროგრამების გამოყენებით. გარდა ამისა, გამოყოფილია სოციალური მეწარმეობის განვითარების ხელშეწყობის წინაპირობები: საზოგადოებაში პოზიტიური ცნობიერების დამკვიდრება, ხელსაყრელი სამართლებრივი, საგადასახადო და ინსტიტუციური გარემოს ფორმირება და სხვა (Agapitova, Sanchez, & Tinsle, 2017).

დასკვნა. ამრიგად, სოციალური მეწარმეობა შეიძლება განვიხილოთ როგორც ეფექტიანი გზა მდგრადი განვითარების პრობლემების გადაწყვეტისათვის. ის ხასიათდება შემდეგი ძირითადი ნიშნებით: სოციალური ზემოქმედება - გამიზნულია სოციალური და ეკოლოგიური პრობლემების გადაწყვეტაზე ან შემსუბუქებაზე; ინოვაციურობა - ახალი, უნიკალური მიდგომების გამოყენებით სოციალური პროგრესის მიღწევა; კომერციალიზაცია და ფინანსური მდგრადობა - სოციალური პრობლემების მოგვარება სამეწარმეო საქმიანობის პროცესში; მასშტაბურობა და ტირაჟირების უნარი - სოციალური საწარმოს საქმიანობის მოდელის გაფართოების შესაძლებლობა ეროვნულ და საერთაშორისო დონეზე.

არსებული მზარდი სოციალური პრობლემების, ასევე მათი გადაწყვეტის ტრადიციული მექანიზმების გამოყენების დაბალი ეფექტიანობის გათვალისწინებით, სოციალური მეწარმეობის განვითარების პოტენციური საქართველოში საკმაოდ მაღალია. მეწარმეობის ამ ფორმის განვითარების მხარდაჭერის შემთხვევაში სახელმწიფო მნიშვნელოვან ნაბიჯებს გადადგამს ევროკავშირის კანდიდატის სტატუსის დღის წესრიგით ნაკისრი და სხვა საერთაშორისო ვალდებულებების (გაეროს მდგრადი განვითარების მიზნები) უკეთ შესასრულებლად.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Agapitova, N., Sanchez, B., & Tinsle, E. (2017). Government Support to the Social Enterprise Sector: Comparative Review of the Policy Frameworks and Tools. World Bank Group.
2. Nicholls, A. (2010). The legitimacy of social entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, Vol. 34, Issue 4, 611-633.
3. Shaburishvili, S. (2016). Social Changes and Economic Development in Georgia. *Economics and management organization*, 12-18.
4. Shaburishvili, S., & Chania, M. (2018). Inclusive Business Phenomenon. *Business Education in the 21st Century*. (pp. 240-245). Tetovo: South East European University.
5. Social Economy Europe. (2024, November 7). Retrieved from www.socialeconomy.eu.org/our-work: <https://www.socialeconomy.eu.org/our-work/important-milestones-achieved/>
6. Starikova, E. A. (2017). Importance of the concept of sustainable development in the activities of transnational corporations. *Journal of Economics, Entrepreneurship and Law*, 125-136.
7. UN News. (2024, November 8). Retrieved from UN News Global perspective Human stories: <https://news.un.org/en/>
8. Worldometer. (2024, November 8). Retrieved from Worldometer - real time world statistics: www.worldometers.info
9. ელკანა. (2024, ოქტომბერი 25). Retrieved from www.elkana.org.ge: <https://www.elkana.org.ge/articlebycategory/5>
10. მხეიძე, ი. (2017). სოციალური მეწარმეობის პრაქტიკა და გამოწვევები საქართველოში. თბილისი: საქართველოს სტრატეგიული კვლევების და

განვითარების ცენტრი.

11. სოციალური მეწარმეობის ინიციატივა საქართველოში. (2021). სოციალური მეწარმეობის განვითარების სახელმწიფო მხარდაჭერა საქართველოში. თბილისი.
12. შაბურიშვილი, შ. (2012). სოციალური მეწარმეობის ფენომენი და ინკლუზიური ბიზნესის მოდელები. ეკონომიკა და ბიზნესი, 101-103.
13. შაბურიშვილი, შ. (2016). მეწარმეობის ეკოლოგიური ორიენტაციის ძირითადი მიმართულებები. გლობალიზაცია და ბიზნესი, 228-233.
14. შაბურიშვილი, შ. (2017). ინკლუზიური ბიზნესის განვითარების თავისებურებები გლობალიზაციის პირობებში. გლობალიზაცია და ბიზნესი N3, 71-75.
15. ჯანელიძე, ნ. (2019). სოციალური მეწარმეობა, როგორც კვლევის ახალი სფერო. ეკონომიკა და ბიზნესი, 176-188.

რეზიუმე

საზოგადოების განვითარების თანამედროვე ეტაპზე მეცნიერები და პრაქტიკოსები განსაკუთრებულ ყურადღებას უთმობენ სოციალური, ეკონომიკური, ეკოლოგიური და პოლიტიკური მიზნების მიღწევის კომპლექსური მექანიზმების გამოვლენას. ამ კონტექსტით სოციალური მეწარმეობა შეიძლება განვიხილოთ როგორც ეფექტიანი გზა მდგრადი განვითარების პრობლემების გადაწყვეტისათვის. სოციალური მეწარმეობა აერთიანებს სოციალურ მისიას და ეფუძნება ისეთ ქმედებებს რომელიც მიმართულია კეთილდღეობის და ცხოვრების ხარისხის ამაღლებაზე. სოციალური მეწარმეობის ფასეულობები მოიცავს რესურსების მოზიდვას საზოგადოების მდგრადი და ინკლუზიური განვითარების უზრუნველყოფისთვის, ის დამყარებულია ნდობასა და ურთიერთპატივისცემაზე. სოციალური მეწარმეობა ორიენტირებულია საზოგადოების და ეკოლოგიური პრობლემების გადაწყვეტაზე ინოვაციური მეთოდების გამოყენებით.

CHALLENGES OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIAL ENTREPRENEURSHIP

Shota Shaburishvili

Doctor of Economics, Associate Professor

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

At the modern stage of society's development, scientists and practitioners pay special attention to revealing the complex mechanisms of achieving social, economic, ecological and political goals. In this context, social entrepreneurship can be considered as an effective way to solve the problems of sustainable development. Social entrepreneurship combines a social mission and is based on actions aimed at improving well-being and quality of life. The values of social entrepreneurship include raising resources to ensure sustainable and inclusive development of society, it is based on trust and mutual respect. Social entrepreneurship is focused on solving the problems of society and the planet using innovative methods.

Keywords: Sustainable development; Social mission; Entrepreneurship; Poverty; Ecology.